



Journal of Urban Environmental Planning and Development

Vol 2, No 8, Winter 2022

p ISSN: 2783-3496 - e ISSN: 22783- 3909

<http://jujep.iaushiraz.ac.ir/>

DOI: 10.30495/juepd.2023.1962130.1091

DOR: 20.1001.1.27833496.1401.2.8.5.4

Research Paper

expressing the relationship of women's safety based on the sense of place attachment to urban historical texture. for instance (Isfahan's jubareh neighborhood)

Mohammad Ali Rahimi:¹ Assistant Professor, Dept. of Architecture, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran

Samaneh Izadi Zamanabadi: Ph.D. Candidate in Architecture, Dept. of Architecture, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran

Received: 2022/08/23 PP:75-92 Accepted: 2023/01/14

Abstract

Paying attention to the concept of citizens' security (especially women) and its improvement methods is considered as one of the primary priorities in urban spaces. For this reason, in the process of urban planning, improving the sense of security in urban environments, especially in historical contexts, has been one of the most important goals in urban life. The main purpose of this research is to identify the components of creating a sense of belonging to the place, as one of the most important areas of the urban historical context, to create security, especially among women in the Jo Bareh neighborhood of Isfahan. The research method is qualitative-quantitative research and the research design is combined (content analysis and survey method) to answer the research question of how the security parameters and the sense of belonging to the place affect the safety of women in the Jo Bareh neighborhood of Isfahan. Is it effective? The research hypothesis emphasizes the significance of the relationship between security and the sense of belonging to a place, which ultimately leads to the security of women in the historical context. The results of the research show that paying attention to the parameters of improving women's sense of security (gender, control, and type of fabric) and the parameters of improving the sense of belonging to a place (ownership, residential history, and memorableness) as the main parameters of this research, which have a two-way relationship in It was proposed to designers and architects for strategic solutions in the historical context of Jo Bareh, Isfahan, to increase the safety of women and the sense of belonging to the place. Urban safe spaces for women have a significant relationship with the expressed variables of a sense of belonging to a home and a sense of security, and the highest correlation was obtained related to natural control, and the lowest was shown for gender.

Keywords: women's social security, sense of belonging to a place, historical context, Jo Bareh neighborhood of Isfahan

Citation: Mohammad Ali Rahimi, Samaneh Izadi Zamanabadi (2022): **expressing the relationship of women's safety based on the sense of place attachment to urban worn-out texture. for instance: (Isfahan's jubareh neighborhood)**, Journal of Urban Environmental Planning and Development, Vol 1, No 8, Shiraz, PP 75- 92.

¹ . **Corresponding author:** Mohammad Ali Rahimi, **Email:** MA.Rahimi@iau.ac.ir, **Tell:** +989369689407

Extended Abstract

Introduction:

Paying attention to the concept of security of citizens (especially women) and ways to improve it is considered one of the fundamental priorities in urban spaces. For this reason, in urban planning, reducing crime and enhancing the sense of security in urban environments, especially in historical contexts, have been one of the most significant goals in urban life. In recent years, various urban plans (comprehensive plans, detailed plans, improvement and renovation plans for historical contexts) have been considered with the aim of improving the physical, functional, social, and economic conditions in the historical contexts of Isfahan city. ; It is possible to mention the improvement projects of historical, cultural and tourism axes (Haruni, Jo Bareh, Jolfa, Jamale, Dar Dasht, Bid Abad, south of Imam Square). Jobareh neighborhood of Isfahan is at a low level in terms of overall social, physical, and economic structures. This rupture of the spatial and social construction has destroyed security in its various aspects, both environmental and social, the selection of the Jobareh neighborhood is important from this point of view; This geographical place is not only the oldest residential neighborhood of Isfahan city but also with the Jame Mosque and the old square and market, it has been neglected as a cultural, economic and residential group and lives in social, cultural and economic poverty. In this neighborhood, due to the existing problems, social bonds have been separated and most of the native people have left the area; Neighborhood residents are experienced by low-income people and Afghan and rural immigrants without a sense of belonging to the place because they are often not owners and their residence period is temporary. According to what has been said, the necessity of conducting this research is to control the spatial and social structure to solve the problems of this neighborhood, especially the safety of women. According to the above, the purpose of this research is to explain the relationship between women's sense of security and the feeling of belonging to a place in the Jo Bareh neighborhood of Isfahan to improve the psychological sense of security of women living in the environment.

Methodology:

The type of research conducted in this research is based on primary data and a combination of (quantitative-qualitative) information. In this regard, firstly, from the descriptive-analytical method (content analysis) in the stage of theoretical studies, the use of data obtained from library studies, the subject literature, and the concepts of the feeling of security and the environmental and architectural factors affecting it, as well as the characteristics of the context. the urban worn-out texture, a review, and a theoretical framework for the discussion were set; In the phase of studying the existing situation, a quantitative method of the analytical-survey research plan (statistical analysis) has been used. By being present in the area under study, which is the Jobareh neighborhood of Isfahan, and by using field observations and setting up and distributing questionnaires, the necessary data were collected. and based on Morgan's table, a sample size of 300 women from the Jo Bareh neighborhood is considered. In the analytical method, the problem is not only described; Rather, the causes and effects have been investigated and analyzed. The significance level of the components was analyzed by the method of correlation coefficient analysis. The whole is divided into parts and analyzed separately. Also, the relationships of the ingredients with each other and the factors affecting them have been analyzed.

Results and discussion:

The results of the research show that paying attention to the parameters of improving women's sense of security (gender, control, and type of fabric) and the parameters of enhancing the sense of belonging to a place (ownership, residential history, and memorableness) as the main parameters of this research, which have a two-way relationship in It was proposed to designers and architects for strategic solutions in the historical context of Jo Bareh, Isfahan, to increase the safety of women and the sense of belonging to the place. Urban safe spaces for women have a significant relationship with the expressed variables of a sense of belonging to a location and a sense of security, the highest correlation was obtained related to natural control, and the lowest was shown for gender.

Conclusion:

Other researchers have also dealt with the mentioned cases, and suggestions have been presented by the researcher, which can be related to things such as: improving worn-out structures to prevent the creation of ruins and unsafe spaces while preserving the values. architecture; Creating spaces and public uses such as mosques, schools and parks in places with little traffic in order to increase the capacity threshold; Periodically holding festivals in order to promote collective culture; Trying to improve the sense of security in the area of worn-out structures by using the participation of the citizens themselves, such as holding events or changing the activity time in the studied area, can be impressive in order to make the area alive at night; widening the alleys and streets and creating mixed uses in them in order to increase the capacity threshold; increasing the permeability and accessibility of urban spaces; Improving the quality of the road network and removing physical and practical obstacles along the path of the sidewalks; improving the condition of road lighting; preventing the creation of remote and dark spaces and providing social supervision of others; Creating changes in the structure of the physical environment and influencing the way people use the environment and increasing citizen surveillance; He pointed out the possibility of more monitoring in all parts of the neighborhood to create public, cultural and sports spaces for the interaction of the residents of the neighborhood in order to increase the sense of belonging to the place and spending leisure time in those spaces in order to reduce social abnormality.



فصلنامه برنامه ریزی و توسعه محیط شهری

دوره ۲، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۱

شاپا چاپی: ۳۴۹۶-۲۷۸۳ - شاپا الکترونیکی: ۳۹۰۹-۲۷۸۳

<http://juep.iaushiraz.ac.ir/>

DOI: 10.30495/juepd.2023.1962130.1091

DOR: 20.1001.1.27833496.1401.2.8.5.4

مقاله پژوهشی

تبیین رابطه مفاهیم حس امنیت بانوان و حس تعلق به مکان در بافت تاریخی شهری نمونه موردی: (محلّه جو باره شهر اصفهان)

محمدعلی رحیمی^۱: استادیار گروه معماری، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران
سمانه ایزدی زمان آبادی: دانشجوی دکتری معماری، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران

دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۰۱ صص ۹۲-۷۵ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۲۴

چکیده

توجه به مفهوم امنیت شهروندان (به‌ویژه بانوان) و روش‌های ارتقا آن به‌عنوان یکی از اولویت‌های اساسی در فضاهای شهری محسوب می‌شود. به همین دلیل در فرایند برنامه‌ریزی شهری، ارتقا احساس امنیت در محیط‌های شهری به‌ویژه در بافت‌های تاریخی از مهم‌ترین اهداف در زندگی شهری بوده است. هدف اصلی از انجام این تحقیق شناسایی مؤلفه‌های ایجاد حس تعلق به مکان، به‌مثابه یکی از مهم‌ترین محدوده‌های بافت تاریخی شهری، برای ایجاد امنیت به‌ویژه در میان بانوان در محلّه جو باره اصفهان است. روش تحقیق از نوع پژوهش‌های کیفی - کمی و طرح تحقیق به‌صورت ترکیبی (روش تحلیل محتوا و روش پیمایش) و در پی پاسخ به سؤال پژوهش مبنی بر اینکه، چگونه پارامترهای امنیت و حس تعلق به مکان بر امنیت بانوان در محلّه جو باره اصفهان تأثیرگذار است؟ فرضیه پژوهش بر معناداری رابطه بین امنیت و حس تعلق به مکان که در نهایت منجر به امنیت بانوان در بافت تاریخی می‌گردد تأکید می‌کند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد، توجه به پارامترهای ارتقا حس امنیت بانوان (جنسیت، کنترل و نوع بافت) و پارامترهای ارتقا حس تعلق به مکان (مالکیت، سابقه سکونت و خاطره‌انگیزی) به‌عنوان پارامترهای اصلی این پژوهش که دارای رابطه دوسویه هستند در جهت راهکارهای راهبردی در بافت تاریخی جو باره اصفهان به طراحان و معماران باهدف بالابردن امنیت بانوان و حس تعلق به مکان پیشنهاد گردید. فضاهای امن شهری برای زنان با متغیرهای بیان‌شده حس تعلق به مکان و احساس امنیت رابطه معناداری دارد و بیشترین میزان همبستگی مربوط به کنترل طبیعی به دست آمد و کمترین آن برای جنسیت نشان داده شده است.

واژه‌های کلیدی: امنیت اجتماعی بانوان، حس تعلق به مکان، بافت تاریخی، محلّه جو باره اصفهان.

استناد: رحیمی، محمدعلی و سمانه ایزدی زمان آبادی (۱۴۰۱): تبیین رابطه مفاهیم حس امنیت بانوان و حس تعلق به مکان در بافت‌های فرسوده شهری نمونه موردی: (محلّه جو باره شهر اصفهان)، فصلنامه برنامه ریزی و توسعه محیط شهری، سال ۲، شماره ۸، شیراز، صص ۹۲-۷۵.

^۱ نویسنده مسئول: محمدعلی رحیمی، پست الکترونیکی: MA.Rahimi@iau.ac.ir، تلفن: ۰۹۳۶۹۶۸۹۴۰۷

مقدمه:

شرایط اجتماعی و فیزیکی محله‌های شهری با اثرات رفتاری و احساسی ساکنان محله‌ها در ارتباط است. به‌عنوان مثال، کیفیت مسکن و محله، عامل پیش‌بینی‌کننده سلامت روانی افراد تشخیص‌داده‌شده است (Lawton, 1997: 44). ناامنی مکان‌ها و فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل می‌کند و تأثیرات مخرب و منفی بر کیفیت زندگی دارد و منجر به مراقبت و محافظت غیرضروری مردم از خودشان شده و آنها را از فعالیت‌های اجتماعی باز می‌دارد و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه‌های زیادی بر جامعه تحمیل می‌کند (Carmona, 2010: 12). تفکر مدرنیستی معتقد است که فضاهای کالبدی می‌توانند رفتار مردم را عوض کنند، یعنی با طراحی ویژه یا تمهید کالبدی می‌توان رفتار خاصی را در ساکنان تسهیل و تشویق کرد. بافت کالبدی و اجتماعی محله تأثیر متقابل بر همدیگر دارد و گاهی بافت کالبدی زمینه‌ساز مسائل اجتماعی است؛ بنابراین، محله به‌عنوان یک واحد اجتماعی در ایجاد امنیت و حس تعلق به مکان (بافت کالبدی و اجتماعی) نقش مهمی دارا است و باعث می‌شود افراد احساس تعلق و امنیت کنند (Noorbakhsh & Akbarpour, 2014: 45). مهم‌ترین نیاز از نظر روحی امنیت است که به‌عنوان مهم‌ترین هدف زندگی و جوهر سلامت روانی فرد تلقی می‌شود (From, 1981: 11). در بافت‌های تاریخی تأمین امنیت بانوان بسیار حیاتی است. امنیت اجتماعی و به‌طور کلی امنیت، ارتباط مستقیمی با فضا و ساخت‌وساز شهری دارد. بافت‌های تاریخی کشور با فرسودگی‌های کالبدی و اجتماعی و اقتصادی روبرو هستند که بافت تاریخی اصفهان نیز از آن مستثنا نبوده است؛ همچنین با مشکلات اجتماعی از قبیل مهاجرت افراد بومی، اعتیاد، معضلات اخلاقی و ساکن شدن افراد غیربومی و... روبرو است (Momeni et al, 2009: 56). لذا حس تعلق به مکان زندگی یکی از عواملی است که باعث می‌شود بانوان در محل زندگی خود، احساس رضایت و امنیت کنند. تعلق به مکان سطح بالاتری از حس مکان است که به‌منظور بهره‌مندی و تداوم حضور انسان در مکان نقش تعیین‌کننده‌ای می‌یابد (Falahat, 2016: 48). تعلق به مکان که بر پایه حس مکان به وجود می‌آید فراتر از آگاهی از استقرار در یک مکان است و زمانی که با امنیت گره بخورد باعث افزایش حضور بانوان در محیط می‌گردد. زنان در فضاهای شهری با خطراتی از جمله دزدی و کیف‌قاپی، گم‌شدن، متلک‌پرانی و انواع مختلف آزارهای جنسی (دیداری، کلامی و رفتاری) قرار می‌گیرند. عکس‌العمل مورد پذیرش عموم در مواردی که زنی مورد آزار جنسی قرار می‌گیرد، مداراست که خود باعث تقویت احساس ناامنی و آسیب‌پذیری در فضاهای عمومی می‌شود. توجه به این نکته ضروری است که ترس از جرم، تأثیرات و محدودیت‌هایی را در رفتارهای اجتماعی بانوان در فضاهای شهری به دنبال دارد که از آن جمله می‌توان به خارج نشدن بانوان از منزل پس از تاریک شدن هوا، کاهش فرصت‌های رشد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و افزایش وابستگی بانوان به مردان و ایجاد دید کلیشه‌ای به زنان به‌عنوان موجودات ضعیف و ناتوان اشاره کرد (Lubuva & Mtani, 2004: 21).

شهرهای ایران طی سال‌های اخیر با رشد شتابان و ناموزونی همراه بوده‌اند که این مسأله موجب شده است محلات شهری آنها با ناپایداری در توسعه در ابعاد مختلف کالبدی، محیط زیستی، اجتماعی و اقتصادی مواجه شوند (Sheikh & Mohammadi Ahmadi, 2022). به نقل از؛ (Mohammadi & Pashazadeh, 2015: 49). از طریق شکل شهر است که سنت‌های فرهنگی، واقعیت زندگی و تجربیات شخصی به هم متصل می‌شوند (Mousavi & Sharifi, 2022). به نقل از؛ (Sharifi, 2020: 123). طرح‌های شهری گوناگونی (طرح جامع، طرح تفصیلی، طرح‌های بهسازی و نوسازی ویژه بافت‌های تاریخی) باهدف بهبود وضعیت کالبدی، عملکردی، اجتماعی، اقتصادی در بافت‌های تاریخی شهر اصفهان در نظر گرفته شده است؛ محله جوباره اصفهان به لحاظ کلیه ساختارهای اجتماعی، کالبدی و اقتصادی در سطح پایینی قرار دارد و این گسیختگی ساختار فضایی و اجتماعی سبب از بین رفتن امنیت در وجه مختلف آن اعم از محیطی و اجتماعی گردیده است، انتخاب محله جو باره از این نظر حائز اهمیت است؛ این مکان جغرافیایی نه تنها قدیمی‌ترین محله مسکونی شهر اصفهان است، بلکه با وجود مسجد جامع و میدان کهنه و بازار، به‌عنوان مجموعه فرهنگی، اقتصادی و مسکونی مورد بی‌توجهی قرار گرفته و در فقر اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی به سر می‌برد. در این محله، به دلیل مشکلات موجود پیوندهای اجتماعی از هم گسسته شده و بیشتر مردم بومی، محله را ترک کرده‌اند؛ ساکنان محله را افراد کم‌درآمد و مهاجران افغان و روستایی بدون حس تعلق به مکان تجربه می‌کنند، چرا که آن‌ها اغلب مالک نیستند و مدت سکونتشان در محل موقتی است. ضرورت انجام این تحقیق باتوجه به آنچه بیان گردید کنترل ساختار فضایی و اجتماعی در جهت برطرف کردن مشکلات این محله به‌خصوص امنیت زنان است که در صورت عدم تأمین امنیت در این محله، فضایی غیرقابل دفاع و جرم‌خیز را شاهد خواهیم بود. باتوجه به مطالب فوق هدف از انجام این پژوهش تبیین رابطه میان احساس امنیت بانوان و حس تعلق به مکان در محله جو باره اصفهان به‌منظور ارتقای حس امنیت روانی بانوان ساکن در محیط و در پی پاسخ به سؤال پژوهش مبنی بر اینکه، چگونه پارامترهای امنیت و حس تعلق به مکان بر امنیت بانوان در محله جو باره اصفهان تأثیرگذار است؟ هست و

فرضیه پژوهش بر معناداری رابطه بین امنیت و حس تعلق به مکان که در نهایت منجر به امنیت بانوان در بافت تاریخی می گردد تأکید می کند.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق:

پژوهش‌های زیادی در داخل و خارج از کشور در زمینه حس امنیت بانوان در محیط انجام شده است که به بیان چند مورد از آنها در جدول ذیل پرداخته شده است:

جدول ۱- پیشینه پژوهش داخلی و خارجی

محقق و سال نشر	عنوان تحقیق	توضیح و تفسیر
احمدی یازوق و رسولی (۱۳۹۹)	طراحی فضای شهری به منظور ارتقا امنیت و کاهش بزه و افزایش حضور و مشارکت زنان در بافتهای فرسوده شهری	از جمله مواردی که باید در موضوع امنیت بانوان به آنها توجه کرد عبارت‌اند از: -امنیت کلی، آسایش و آرامش، اصلاح زیرساخت‌ها، اصلاح کاربری، توجه به نظام حرکتی، سرزندگی، اصلاح جداره‌ها و معابر
HOSEY NINEJA D (۲۰۱۴)	تحلیل و بررسی امنیت زن در بافت تاریخی گازران شهر اردبیل و ارائه قوانین در راستای بهبود و ارتقا وضع موجود	برنامه‌ریزان و طراحان فضاهای اجتماعی، به‌ویژه شهرها، تلاش می‌کنند تا با شناسایی عوامل تهدید کننده امنیت به‌ویژه در فضاهای عمومی، امنیت را برای استفاده‌کنندگان از آن فضاها فراهم کنند.
HATMI NEJAD ET AL (۲۰۱۹)	تجزیه و تحلیل تأثیر حس دلبستگی به مکان جدید محله‌های مسکونی با افزایش احساس امنیت مطالعه موردی: محله الهیه مشهد	نتایج مطالعه نشان می‌دهد که احساس امنیت در محله الهیه پایین است و احساس تعلق ضعیفی در بین آنها وجود دارد. در نهایت، اقدامات وضعیت مرزهای محله، خطرات و مشارکت ساکنان، و همچنین هویت محله، در کاهش امنیت محله مؤثر است.
PALLA VI ET AL (۲۰۲۰)	سیاست نجات زنان مسلمان در هند: جغرافیای قانونی، امنیت و قلمروسازی جنسیتی	قوانین ظاهراً برای حمایت از زنان مسلمان (و گفتمان‌هایی که آنها را احاطه کرده‌اند) بر تقویت دولت ملی‌گرای هندو، و پیشبرد دولت‌سازی و سرزمین‌سازی مردانه گرا تأثیر می‌گذارند. با تمرکز بحث بر روی دسته‌بندی مردان و زنان مسلمان، قانون وسیله‌ای برای حل «مشکل» مسلمانان در هند می‌شود.
AKBAR I (۲۰۲۱)	راهکارهای عملی و راهکارهای شهر هوشمند برای ارتقای امنیت زنان در مناطق عمومی	بر اساس نتایج، از بین عوامل محیطی، آلودگی پیاده‌روها و عابران پیاده مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر زنان است. دومین عامل مهم، زمین‌های خالی متروکه در عصر است. روشنایی ناکافی یکی دیگر از مسائل چالش‌برانگیز در آن مناطق است. از جمله عوامل کارکردی، کمبود وسایل نقلیه عمومی در شب را می‌توان به‌عنوان کمبود مهم نام برد.
جدیری و همکاران (۱۳۹۹)	پایش زیست‌پذیری اجتماعی در مناطق فرسوده شهر با رویکرد آینده‌پژوهی	بافتهای فرسوده شهری و بحث عدالت اجتماعی (حاتمی نژاد و همکاران، ۱۳۹۶). ناهمخوانی کالبد و فعالیت، فقدان سلسله‌مراتب مناسب در شبکه ارتباطی، و عدم امکان نفوذپذیری به داخل بافت، تراکم و تمرکز جمعیت و فعالیت‌ها، کاهش ارزش‌های محله‌ای و مسکونی، شرایط نامطلوب زیست‌محیطی، دشواری‌های دسترسی (یعقوبی و شمس، ۱۳۹۸). و
بیگی و همکاران (۱۳۹۸)	بررسی عوامل مؤثر بر امنیت زنان در بافت فرسوده محله طرشت	یکی از معضلات جدی بافتهای فرسوده شهری افزایش جرائم شهری در این بافت‌ها است (روستایی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۴). زندگی زنان در شهرها همواره تحت تأثیر نبود امنیت شهری واقعی یا بالقوه است (Lotfi et al, 2014: 139). نظارت مؤلفه بسیار مهمی در ارتقای میزان رضایت اجتماعی زنان از محیط‌ها است (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۶: ۵۷-۵۶).
اله نسی و چاره-جو (۱۴۰۰)	تبیین نقش عوامل مؤثر بر تعلق مکانی در بافتهای شهری	افراد خود را جزئی جدایی‌ناپذیر از آن سیستم یا محیط می‌دانند (کیچن و همکاران، ۲۰۱۵). نحوه درک و تجربه مردم از یک مکان/تداوم حضور انسان در مکان/ دلبستگی و تعهد به مکان/ عقاید فرهنگی مرتبط کننده افراد با محیط/ دلبستگی به مکان به‌ویژه محله در میان ساکنین محلات/تراکم و قدمت بافت/ سابقه سکونت
همکاران (۲۰۲۰)	ارزیابی بافتهای تاریخی بر پایه هنجار حس تعلق به	محلات قدیمی شهرها به‌عنوان بخشی از گذشته شهر و ساکنان آن است (مراد قلی، ۱۳۹۲: ۱۵). هم احساس بودن با خاطره‌ها و ریشه‌ها (شایان، ۱۳۸۹: ۲۰۰)

دلبستگی	۱۸) تصاویر ذهنی، خاطرات و کالبد فیزیکی (حبیبی، ۱۳۸۷). معانی، نمادها، ادراک شخصی، تصورات ذهنی، تجارب، خاطره (فلاح، ۱۳۸۵).	
---------	--	--

(منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۱)

بر اساس مطالعات بررسی شده و تحلیل و تفسیر آنها، متغیر امنیت با زیرمجموعه (جنسیت، کنترل و نوع بافت)، حس تعلق به مکان با زیرمجموعه (مالکیت، سابقه سکونت و خاطره‌انگیزی) که به صورت کامل در همه موارد مشاهده می‌شود در جدول تبیین شده است.

جدول ۲- دسته‌بندی متغیرها

حس تعلق به مکان			امنیت		
خاطره‌انگیزی	سابقه سکونت	مالکیت	نوع بافت	کنترل	جنسیت
فعالیت مستمر مردم تفکیک سواره از پیاده حس تعلق به مکان (خاطرات)	فضاهای مخروبه و فرسوده مبلان‌های شهری شناخت ریشه‌داری	کاربری فضاها جدارها (وجود کاربری در بدنه معابر) دسترسی به خدمات بر اساس سبک زندگی زنان و مردان در محله	جلوگیری از ایجاد فضاهای بدون دفاع شهری و از طریق تغییر در فرم و فضا/ مشخص کردن کاربری برای زمین‌های خالی متروکه	تعبیه دوربین‌های مدار بسته/ افزایش میزان روشنایی	ادراکات و نیازهای زنان/ روابط و چیدمان

(منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۱)

حس امنیت در فضای شهری:

نیاز به امنیت همواره از نیازهای اساسی انسان بوده که بر اساس طبقه‌بندی مازلو^۱ (۱۹۴۳) در رتبه دوم و بعد از نیازهای جسمانی و زیستی قرار دارد و در صورت برآورده نشدن نسبی این نیاز، نیازهای رده بالاتر انسان مانند نیاز به عشق، نیاز به احترام به طور نسبی برآورده نشده و انسان از دستیابی به بالاترین نیاز خود که خودشکوفایی است باز می‌ماند (Pakzad, 2006: 33). آبراهام مازلو نظریه روان‌شناسی خود را به‌عنوان «نظریه انگیزه‌های انسان» در سال ۱۹۴۳ ارائه کرد. وی نیازهای اساسی انسان را در هرمی جای داد که دارای ۵ طبقه است. طبقات پایین‌تر هرم نیازهای حیاتی‌تر و ساده‌تر و طبقات بالاتر نیازهای پیچیده‌تر ولی کمتر حیاتی را نشان می‌دهند.



ارضای نشدن نسبی نیاز به امنیت انسان را از دستیابی به نیازهای رده بالاتر باز می‌دارد

ارضای نسبی نیاز به امنیت موجبات برآورده شدن نیازهای رده بالاتر انسان می‌شود

نمودار ۱- جایگاه نیاز به امنیت در سلسله‌مراتب نیازهای مازلو و تأثیر عدم ارضای این نیاز بر سایر نیازهای انسان ماخذ: (Akbari & Pak-Banyan, 2012، بر اساس Maslow's Hierarchy of NEEDS)

امنیت از سه‌لایه اصلی و متکامل تشکیل شده است که عبارت‌اند از: امنیت فردی، امنیت اجتماعی و امنیت ملی. در این پژوهش منظور از امنیت، همان امنیت اجتماعی است؛ برخی صاحب‌نظران معتقدند امنیت از دو جنبه عینی و ذهنی تشکیل شده که جنبه عینی و بیرونی آن همان ایمنی و جنبه ذهنی و درونی آن، احساس امنیت نام دارد (Kargar, 2004: 36).

رابطه ویژگی‌های محیط و احساس امنیت:

اهمیت و تأثیر ویژگی‌های محیطی در احساس امنیت یا ناامنی و ترس به حدی است که امروزه یکی از مهم‌ترین رویکردها در کاهش جرائم، رویکرد موقعیتی-مکانی است. طرفداران این روش معتقدند که در روش موقعیتی با تمرکز بر از بین بردن فرصت جرم می-

توان از آن ممانعت به عمل آورد. این روش بر زمینه و مکان وقوع جرم بیش از کسانی که مرتکب جرم می‌شوند، تمرکز دارد و معیارهای موقعیتی-مکانی، خصوصیات کالبدی، اجتماعی و روان‌شناسانه محیط را مدنظر قرار می‌دهد (Clarke, 1997:4).

جدول ۳- نظریه اندیشمندان در حوزه حس امنیت و فضای شهری

اندیشمندان	نظریه	توضیح و تفسیر نظریات
جین جیکوبز (۱۹۶۰)	تئوری چشمان خیابان	می‌بایست چشم‌هایی همواره خیابان را بنگرند و پیاده‌روه‌های خیابان می‌بایست استفاده‌کننده نسبتاً پیوسته‌ای داشته باشند تا بر نگاه‌های مؤثر بر خیابان افزوده شود می‌توان چنین بیان کرد که فضاهایی که برای مردم طراحی می‌شود باید فضای قابل نظارت و باز باشد تا بتواند امنیت را برای شهروندان به وجود آورد.
اسکار نیومن (۱۹۹۷)	فضاهای قابل دفاع	اسکار نیومن سه اصل مرتبط با افزایش جرم در محله‌های مسکونی را چنین برمی‌شمرد: ۱. بیگانگی ۲. نبودن نظارت عمومی ۳. دردسترس بودن راه فرار که مهم‌ترین فاکتور آن مشارکت اجتماعی مردم و ایجاد فضاهای قابل نظارت است.
جفری (۱۹۷۱)	پیشگیری از جرائم با استفاده از طراحی محیط	پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED) رویکردی برای حل مسئله است که بر شرایط محیطی و فرصت‌هایی که محیط برای ارتکاب به جرم و یا سایر رفتارهای نامطلوب فراهم می‌آورد، تمرکز دارد. اصول این نظریه شامل قلمروهای طبیعی، کنترل دسترسی، نظارت طبیعی، حمایت از فعالیت‌های اجتماعی، تعمیر و نگهداری است.
ویلسون و کلینگ (۱۹۸۲)	تئوری پنجره‌های شکسته	جرم‌های خیابانی جدی در محله‌هایی رشد می‌کنند که رفتارهای ناهنجار هیچ بازخوردی ندارند. اگر پلیس نقش قدیمی‌اش به‌عنوان نگهبان علیه برهم‌زدن نظم را نگه دارد، جامعه نیز شکوفا می‌شود.

(منبع: مطالعات نویسندگان به نقل از (Shakuri Asl, 2015)

از آنجا که فضاهای شهری بستر تعاملات اجتماعی را شکل می‌دهند؛ می‌بایست بتوانند امنیت استفاده‌کنندگان خود را تأمین کنند. از این‌رو توجه به امنیت شهروندان (به‌ویژه بانوان) در محیط‌های شهری یکی از الزام‌های اساسی کیفیت زندگی محسوب می‌شود. به همین دلیل در فرایند برنامه‌ریزی شهری، کاهش جرم و جنایت و ارتقا احساس امنیت در محیط‌های شهری به ویژه در بافتهای فرسوده از مهم‌ترین اهداف در زندگی شهری بوده است.

جنسیت زنانه و احساس امنیت در فضا:

مسئله ناامنی برای زنان دارای ابعاد متعددی است که بدون لحاظ آن‌ها نمی‌توان به درک درستی از این مسئله نائل شد. حس امنیت در مورد مردان و زنان متفاوت است؛ اما عموماً زنان ترس بیشتری احساس می‌کنند و مردان احساس مثبت‌تری در مورد امنیت محیط خودشان نسبت به زنان دارند (Howard, 1999:219). در ارتباط با رابطه جنسیت و ادراک فضا، در حین خوانش فمینیستی از چنین موضوعی، سه نظریه‌پرداز، «لوس ایریگاری»، «ژولیا کریستوا» و «الن سیکسو»، عناصری که می‌توانند زمینه‌ساز ترکیب زبان زنانه و زبان معماری (فضای معماری) باشند را این‌گونه نام می‌برند (طبیعت، عاطفه، تخیل، محسوسات، سیالیت، ایدئولوژی/ تیلور فیزیکی مقولات غیرعقلانی (محسوسات)، زیبایی‌شناسی ناخودآگاه، تمرکز بر فضای زهدان گونه/ پردازش مفاهیمی با قابلیت عینی شدن و میل به زیستن خود)؛ به جز نظریه‌پردازان درگیر خوانش فمینیستی از نظریه روان‌کاوی، متفکرانی همچون «هومی بابا» و «گایاتری چاکراورتی اسپیواک» که در حوزه مطالعات پسااستعماری فعال‌اند نیز هم‌پوشانی‌های وسیعی با حوزه مطالعات زنان برقرار ساخته‌اند:

جدول ۴- عناصر زمینه‌ساز ترکیب زبان زنانه و فضای معماری

مفاهیم زنانه	نظریه‌پرداز پست‌مدرن
فضاهای نا متعین، فضاهای به‌شدت مفصل‌بندی شده، فضاهای مقررشده در سرحدات، عناصر درهم درگیر سازنده فضا و پوسته‌های زیر هم خزیده	هومی بابا
فروپاشی هویت‌های مرکزگرا، حاشیه‌آویی و عدم وجود بافت یکدست برآمده از هویت‌های خودبسنده	گایاتری چاکراورتی اسپیواک

(منبع: نگارندگان برگرفته از (Basirt, 2012: 33)

از مطالعات اندیشمندان فمینیست و پست مدرنیست این‌گونه می‌توان نتیجه‌گیری کرد که عناصری همچون عدم تمایل به مرکزگرایی، فضاهای نا متعین، فضاهای به‌شدت مفصل‌بندی شده، فضاهای مقررشده در سرحدات را می‌توان به‌عنوان مؤلفه‌هایی برشمرد که در بر زمینه امنیت و بهره‌گیری زنان از فضاهای شهری تأثیرگذار است.

بافت تاریخی و امنیت زنان:

بافت از نظر لغوی به معنای بافتن و درهم‌تنیده شدن و به هم پیوستن است. بافت تاریخی مجموعه‌ای از فضاها و ساختمان‌های مختلف شهری و روستائی است که در تقسیمات اجتماعی محلی، از محله‌های مختلف تشکیل شده است. امروزه در بافت‌های تاریخی یک منطقه رها شده وجود دارد که در آن افت نظام اجتماعی، نظام اقتصادی، نظام ملکی و نظام خدمت‌رسانی اتفاق افتاده است و در نتیجه آن رفته‌رفته ساکنین محل را تخلیه کرده‌اند. از آنجاکه زنان بیشترین ارتباط را با فضای محله‌ای دارند و به لحاظ تاریخی فضای مورد استفاده آنان خانه یا محیط نزدیک خانه بوده است، فضای محله‌ای فضایی مناسب در سلسله‌مراتب شهری برای بررسی امنیت زنان است. زنان در بافت‌های تاریخی از امنیت کافی برخوردار نیستند، نه به دلیل فرسودگی در کالبد آن که به دلیل درهم‌آمیختگی فرسودگی‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی که به طور هم‌زمان در این نوع بافت‌ها مشاهده می‌شوند و آرامش موجود در آنجا را سلب می‌کنند. زندگی زنان در شهرها همواره تحت‌تأثیر نبود امنیت شهری واقعی یا بالقوه است (Lotfi et al, 2014: 139). نظارت مؤلفه بسیار مهمی در ارتقای میزان رضایت اجتماعی زنان از محیط‌ها است (Pourahmad et al, 2016: 57-56). اعتقاد جیکوبز بر کنترل طبیعی و مخدوش شدن رفتار مجرمانه است. جین جیکوبز باید چشم‌هایی همواره خیابان را بنگرند (Jacobs, 2008). بنا بر آنچه در بالا از دیدگاه‌های متفاوت در ارتباط با احساس امنیت بانوان در بافت فرسوده شهری بیان گردید می‌توان نتیجه گرفت؛ سه متغیر (جنسیت، کنترل طبیعی و نوع بافت) از عوامل حائز اهمیت در محقق شدن این امر است.

حس تعلق به مکان و مؤلفه‌های مؤثر بر آن:

تعلق مکانی به این معنا است که مردم خود را به‌واسطه مکانی تعریف می‌کنند که در آن به دنیا آمده و رشد کرده‌اند (سرمست و توسلی، ۱۳۸۹: ۲). احساس تعلق به مکان سطح بالاتری از حس مکان است که در هر موقعیت و فضا، به‌منظور بهره‌مندی و تداوم حضور انسان در مکان نقش تعیین‌کننده‌ای دارد (Falatpishe, 2005: 60). به‌منظور بررسی ابعاد مختلف حس تعلق محیطی و بر اساس روش پژوهش شناختی (Grout, 2019) به تحلیل رویکردهای شناختی حس تعلق در جدول ۷ پرداخته شده، و در انتها مدل فرایند روش شناختی این حس در طراحی ارائه می‌شود.

جدول ۶- ابعاد حس تعلق به مکان

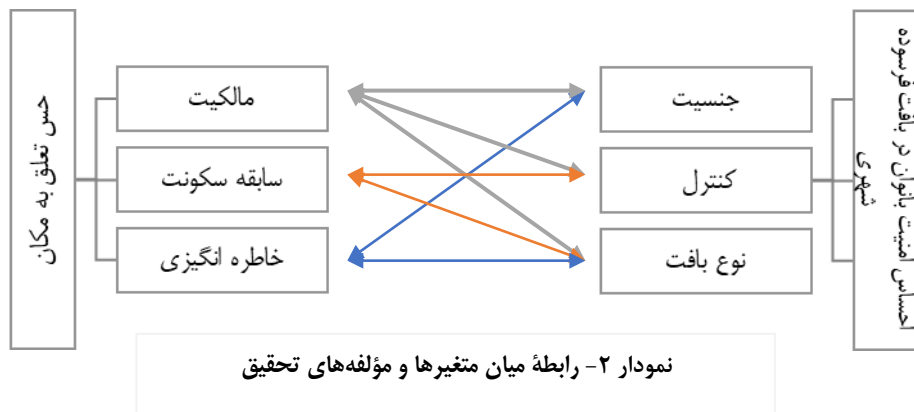
ابعاد مفروضات	مفروضات معرفت‌شناختی	مفروضات هستی‌شناختی
کمی و کیفی	رابطه حس تعلق و جنبه‌های شناختی انسان	ماهیت حس تعلق از ابعاد انسانی

(منبع: Faruzandeh & Melabi, 2009)

به‌طور کلی حس تعلق به مکان را به دودسته می‌توان تقسیم نمود:

الف: تعلق اجتماعی: بر پایه تعاملات و کنش‌های اجتماعی در محیط صورت می‌گیرد و محیط از این منظر گونه‌ای از تعلق و ترکیبی از عناصر اجتماعی را داراست که فرد در آن به جست‌وجوی تعلق خاطر خود می‌پردازد (Kashani Jo, 2009: 95-106). تعلق کالبدی به مکان: برگرفته از عناصر و اجزای کالبدی مکان به‌عنوان بخشی از فرایند شناخت و هویت انسانی است. ریچرو لاواراکاسدر مطالعات خود به نقش مهم و اساسی تعلق کالبدی و از آن به‌عنوان ریشه‌داری یاد می‌کنند. براین اساس، فرد، محیط، خواه خانه و یا فضای عمومی را به همراه عناصر کالبدی آن در شکل‌دهی معنای تعلق، به‌خاطر می‌سپارد (Faruzandeh & Melabi, 2009: 37-27).

تعلق مکانی در مردم به‌واسطه مکانی که در آن به دنیا آمده‌اند و رشد کرده‌اند شکل می‌گیرد (Falatpisheh, 2005). این حس به پیوند فرد با مکان منجر شده و انسان در آن خود را جزئی از مکان می‌داند (Steele, 1981: 44). نگرش به محل سکونت/دلبستگی به مکان/سکونت رابطه‌ای پرمعنا میان انسان و محیط است/دو عامل فضا و احساس تعلق که برگرفته از خاطرات فردی و جمعی ساکنین است (Schulz, 2008). حس تعلق شهروندان در استمرار و حفظ هویت بافت/نحوه تعلق و دلبستگی به اجتماع محلی/ریشه خانوادگی/دلبستگی به مکان/تداوم حضور انسان/گذشته مکانی فرد/خاطرات و احساسات بی‌واسطه (Relph, 1976). یکی از عواملی که باعث می‌شود زنان در محل زندگی خود، احساس رضایت و امنیت کنند، حس تعلق به محل زندگی است. تعلق به محله پیوند و رابطه عاطفی عمیقی است که افراد به مکان‌هایی خاص در طول زمان از طریق تکرار تعاملات مثبت پیدا می‌کنند؛ بنابراین حس تعلق ترکیبی پیچیده از معانی، نمادها و کیفیت‌های محیطی است که شخص یا گروه به‌صورت خودآگاه یا ناخودآگاه از یک مکان خاص ادراک می‌کند. این معنا که عمدتاً بر پایه ارتباط عاطفی فرد با محیط قرار دارد، در طراحی به‌صورت نمود کالبدی خود را نمایان می‌سازد (Faruzandeh & Melabi, 2009: 30). در نمودار (۲) ارتباط متقابل بین متغیرهای به‌دست‌آمده از احساس امنیت بانوان در بافت فرسوده شهری و حس تعلق به مکان را نشان می‌دهد.



بستر پژوهش: محله جو باره اصفهان:

محله جو باره در شمال شرق شهر اصفهان فعلی واقع و قدیمی‌ترین محله‌ای است که از یهودیان باقی‌مانده و در طول تاریخ علاوه بر ساکنان یهودی محل سکونت شیعیان نیز بوده است و دیرینه آن دست‌کم به عصر ساسانی برمی‌گردد. این محله در نخستین قرون تکوین خود یهودی‌نشین بوده؛ اما در طول تاریخ همیشه تحت فشار جامعه پیرامون خود، مجبور به پذیرش عناصر فرهنگی دیگر جوامع شده است. این امر باعث شده محله جو باره در هر دوره از بافتهای اجتماعی، اقتصادی و کالبدی فرهنگی ویژه‌ای برخوردار باشد به طوری که قرن‌ها به‌عنوان محله شیعه‌نشین اصفهان معروف بوده است. محله جو باره از ۹ محله کوچک‌تر به نام‌های: میدان میر، لتافر یا لتو دارالبطح، سیر احمدیان، درب دریچه، گود مقصود، سلطان سنجر، پاشاخ و یا یازده پیچ تشکیل شده است. این محله در حول میدان قدیم کنونی، جایی که کاخ سلطنتی و مسجد جامع در حاشیه غربی آن قرار داشته، تکوین یافته است (Naseri, 1998). ساکنان اصفهان این محله را با دو اسم جو باره و جوی باره بیان می‌کنند، به معنی جاری شدن نهر کوچک؛ وجه تسمیه آن به این علت بوده که محله مزبور متصل به جوی و گذرگاه آب بوده است که از بارو و حصار شهر می‌گذرد (Shafaqi, 2012: 555). محور تاریخی محله با توجه به اسناد و مدارک، محور شهری بوده است. جو باره در مجاورت میدان کهنه یعنی گذرگاه بااهمیت شهری و مسجد جامع و مجموعه بازار و سبزه‌میدان قرار دارد. محله جو باره همسایگی نزدیکی با مجموعه اقتصادی فرهنگی دارد که امکان نفوذ کاربری‌های اقتصادی و خدماتی به داخل بافت را به وجود آورده است؛ همچنین کنیسه‌ها و حمام‌ها و کاروان‌سراها از عملکرد و عناصر مهم در حاشیه این محور تاریخی هستند. جمعیت محله در سال ۱۳۹۰، ۲۴۴۵ نفر، مساحت ۳۶۴۸۱۱ مترمربع با تراکم ۶۷ نفر در هکتار بوده است. در جو باره ۲۵۰ مسلمان و ۵۰ یهودی زندگی می‌کنند. بعد خانوار محله ۷۸۴ نفر است.



محله توسط خیابان کمال به دو قسمت تقسیم شده که قسمت بالایی اکنون به نام محله سرتاوه جزء یکی دیگر از محلات منطقه ۳ معرفی شده است. تصویر شماره ۱، موقعیت مسجد جامع را نسبت به محله نشان می‌دهد و تصویر شماره ۲، کوچه توتونچی است که اخیراً توسط سازمان نوسازی و بهسازی سنگفرش شده است و محور اصلی محله را تعریف می‌کند.



تصویر ۴. محور محله جو باره و نماهای بازسازی شده



تصویر ۳. میدان امام علی، در محل میدان کهنه سابق



تصویر ۶. کنیسه‌های یهودیان و فضای مخروبه در جوار آن



تصویر ۵. مخروبه‌های محله

بافت تاریخی محله جو باره:

از جمله بناهای تاریخی این محله به میدان عتیق، مسجد جامع اصفهان، سرای نور، مقبره کمال‌الدین اسماعیل، خانه‌های قدیمی متعلق به یهودیان و کنیسه‌ها می‌توان اشاره کرد. همچنین مناره‌هایی مانند منار ساربان، دو مناره دارالضیافه، منار چهل دختران و منار مسجد علی در این محله قرار دارند که قدمت برخی از مناره‌ها به دوره سلجوقی می‌رسد. در زیر برخی از نمونه ساختمان‌های مرمت شده در این بافت نشان داده شده است.



تصویر ۹. دو مناره چهل دختران محله جو باره اصفهان



تصویر ۸. کاروان‌سرای نی محله جو باره اصفهان

بررسی کیفی سایت:

از ویژگی‌های این محله می‌توان به آلودگی صوتی در لبه‌های محله (ناشی از ترافیک خیابان)، آلودگی‌های زیست‌محیطی در معابر و پیاده‌روها، پایین بودن منزلت اجتماعی، نبودن مبلمان شهری مناسب، نورپردازی ضعیف کوچه‌ها و معابر، عرض کم معابر، کوچه‌های بن‌بست و قطعات کوچک مسکونی، تداخل حرکت سواره و پیاده، کمبود پارکینگ، کمبود آسایش و امنیت روانی محله و کاهش امنیت بانوان، وجود فضاهای غیرقابل دفاع و نیز کمبود در زمینه خدمات محلی، میزان فرسودگی و فشرده‌گی پیش از حد بافت، خانه‌ها و زمین‌های متروکه و مخروبه، ساکنان کم‌درآمد مهاجر، تجمع زباله‌های و... اشاره کرد که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم بر احساس امنیت ساکنان به‌ویژه بانوان در محدود پژوهش تأثیر گذاشته است. همچنین تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش، بر اساس ماتریس (SWOT) انجام شده که به شناسایی مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار درونی و بیرونی بر احساس امنیت در محدوده بافت پژوهش در جدول ۷ پرداخته شده است.

جدول ۵- ارزیابی محدوده مطالعاتی با استفاده از SWOT

ویژگی‌های بالقوه		ویژگی‌های بالفعل		مؤلفه
تهدید	فرصت	ضعف	قوت	
<p>- فرسودگی اغلب مسکن و بافت کالبدی محدوده مطالعه. - بلندمرتبه‌سازی و ساخت‌وسازهای جدید موجب تهدید علیه ارزش‌های تاریخی و فرهنگی. - تراکم بالای جمعیتی و کاربری تجاری در محدوده.</p>	<p>- تمایل بالای کاربران به نوسازی و بهسازی - تسهیل امکان مداخله در بافت به دلیل وجود بالای ساختمان. - نزدیکی به مرکز شهر و سازمان‌ها و اداره‌ها. - قابلیت ایجاد میلمان و نورپردازی در محدوده. - وجود عناصر شاخص باهویت.</p>	<p>- فرسودگی اغلب مسکن و بافت کالبدی محدود مورد مطالعه - وجود معابر تنگ و باریک کمبود فضای مکث در محدوده - کمبود سرانه فضای باز و همگانی - نابسامانی عرصه موجود فضاهای بی‌دفاع ناشی از متروکه و مخروبه بودن</p>	<p>- هزینه نسبت پایین مسکن وجود زمین و مسکن ارزان (برای خرید و اجاره) - تمایل بالای به نوسازی و بهسازی - وجود اراضی بایر و فاقد کاربری</p>	بهد کالبدی
<p>وجود برخی بناهای مخروبه باعث آلودگی بصری در محدوده شده. خطر تبدیل بناها و کاربری‌های بدون استفاده به مکان بزهکاری اجتماعی. - امکان کاهش سرزندگی به دلیل فقدان میلمان مناسب.</p>	<p>- قابلیت جداره‌سازی در محور اصلی محدوده. همسان‌سازی و هماهنگ‌سازی جداره‌ها به تبعیت از بازار. امکان ایجاد فضای مکث و همگانی</p>	<p>- عدم وجود جداره‌های طراحی شده در محدوده. - عدم هماهنگی ساخت‌وسازهای جدید با بافت قدیم. - فقدان میلمان شهری مناسب محدوده - سد معبر به وسیله قراردادن اجناس مغازه‌ها به دلیل کمبود فضا. - عدم نورپردازی مناسب در فضا.</p>	<p>- نظم و هماهنگی تقریبی و خط آسمان یکنواخت در محدوده. - عملکرد جاذب جمعیت در محدوده به دلیل هم‌جواری با بخش‌های تاریخی</p>	بهد منظر شهری
<p>- امکان وجود آمدن مشکلات بهداشتی به دلیل عدم جمع‌آوری به موقع زباله‌های محدوده - تبدیل شدن فضاهای سبز موجود به مکان‌های ناامن و بی‌دفاع</p>	<p>- توسعه فضای سبز و استفاده از گونه‌های سازگار با محدوده. - امکان توسعه فعالیت گردشگری در محدوده.</p>	<p>- آلودگی محیطی نظیر: آلودگی صوتی و بصری و هوا به دلیل قرار گرفتن در مرکز شهر و ترافیک حاصل از آن. - عدم وجود سیستم مکانیزه مناسب برای جمع‌آوری زباله و دفع آب‌های سطحی.</p>	<p>- مناسب بودن محدوده برای کاشت گوناگون سازگار محدوده</p>	بهد زیست محیطی
<p>- وجود برخی آسیب‌های اجتماعی همچون مصرف و خرید و فروش مواد مخدر، دزدی و - امکان ازدست رفتن هویت محله در صورت عدم سامان‌دهی آن</p>	<p>- نزدیکی به بازار و مراکز خرید. - بالابودن میزان تمایل به ادامه سکونت در محدوده. - نزدیکی به مرکز شهر و سازمان‌ها و اداره‌ها.</p>	<p>- عدم وجود کافی فضاهای فرهنگی و خدماتی. - رشد برخی از آسیب‌های اجتماعی محدوده - عدم توانایی مالی ساکنان و کاربران برای نوسازی و بهسازی.</p>	<p>- بالابودن میزان تمایل به ادامه سکونت در ساکنین قدیمی محدوده - قدمت تاریخی محدوده - داشتن حس تعلق در بین کاربران و ساکنین</p>	بهد کاربری و عملکرد

(منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۱)

روش تحقیق:

نوع کاوش انجام شده در این پژوهش بر مبنای داده‌های اولیه و ترکیبی از اطلاعات (کمی - کیفی) است. در این راستا، نخست از روش توصیفی - تحلیلی (تحلیل محتوا) در مرحله مطالعات نظری، استفاده از داده‌های حاصل از مطالعات کتابخانه‌ای، ادبیات موضوع و مفاهیم احساس امنیت و عوامل محیطی و معماری تأثیرگذار بر آن و همچنین ویژگی‌های بافت‌های فرسوده شهری، مرور و چارچوب نظری بحث تنظیم شد؛ در مرحله مطالعه وضع موجود به روش کمی از طرح تحقیق تحلیلی - پیمایشی (تحلیل آماری) استفاده شده است. با حضور در محدوده مورد مطالعه که محله جو باره اصفهان است و با استفاده از مشاهدات میدانی و تنظیم و توزیع پرسش‌نامه اقدام به جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز گردید، واحد تحلیل ساکنان محله، بانوان با جمعیتی بالغ بر ۱۲۳۱ نفر است که نیمی از جمعیت محله را تشکیل می‌دهند، و بر اساس جدول مورگان حجم نمونه ۳۰۰ نفر از بانوان محله جو باره در نظر گرفته شده است. در روش تحلیلی، مسئله تنها توصیف نشده؛ بلکه علت و معلول‌ها با استفاده از آزمون نرمال بودن و آزمون همگونی واریانس مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. با روش تحلیل ضریب همبستگی پیرسون، میزان معناداری مؤلفه‌ها تحلیل شد. کل به اجزا تقسیم شده و جز به جز مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌اند. همچنین روابط اجزا با یکدیگر و عوامل مؤثر بر آن تحلیل شده است.

تحلیل یافته‌های تحقیق:

برای یافتن پاسخ پرسش تحقیق، پژوهش میدانی صورت گرفت. در این راستا پرسشنامه‌ای تدوین گردید که در آن معیارهای همپوشان میان حس تعلق به مکان و احساس امنیت مورد ارزیابی جامعه نمونه قرار گرفت. باتوجه به مطالعات انجام شده متغیرهای حس تعلق به مکان عبارت‌اند از: «سابقه سکونت»، «مالکیت»، «خاطره‌انگیزی» و متغیرهای احساس امنیت اجتماعی زنان عبارت‌اند از: «کنترل»، «جنسیت»، «نوع بافت»، «کنترل طبیعی و مصنوعی» مدنظر قرار گرفته شد. داده‌های توصیفی نشان می‌دهد که از ۳۰۰ نفر زنان که جزء گروه نمونه بودند، ۱۸۰ نفر زیر دیپلم، ۸۰ نفر دیپلم و ۴۰ نفر فوق‌دیپلم بودند و از نظر گروه سنی ۱۶۵ نفر جوان، ۱۰۰ نفر میان‌سال و ۳۵ نفر مسن بودند؛ در کل بیشترین آمار از گروه سنی جوان (۳۰ تا ۴۰) به دست آورده شده است. جدول ۹ نشان‌دهنده آمار بیان شده است.

جدول ۶- نحوه توزیع پرسش‌نامه در بین زنان و مردان

جنسیت	تحصیلات	تعداد نفرات	سن	تعداد نفرات
زن	زیر دیپلم	۱۸۰	جوان	۱۶۵
	دیپلم	۸۰	میان‌سال	۱۰۰
	فوق‌دیپلم و لیسانس	۴۰	سالمند	۳۵
مرد	زیر دیپلم	۹۰	جوان	۹۰
	دیپلم	۳۰	میان‌سال	۲۰
	فوق‌دیپلم و لیسانس	۲۵	سالمند	۳۰

منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۱.

یافته‌های توصیفی تحقیق:

همان گونه که اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد، در خصوص متغیر جنسیت، واضح است که بیشترین فراوانی مشاهده شده مربوط به گروه زنان با حدود ۶۰ درصد است. همچنین در بررسی مدرک تحصیلی مشخص شد، افراد دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم با حدود ۷۲ درصد بیشترین فراوانی و فوق‌دیپلم و لیسانس هرکدام با ۱۴ و ۴ درصد کمترین فراوانی مشاهده شده را تشکیل داده‌اند.

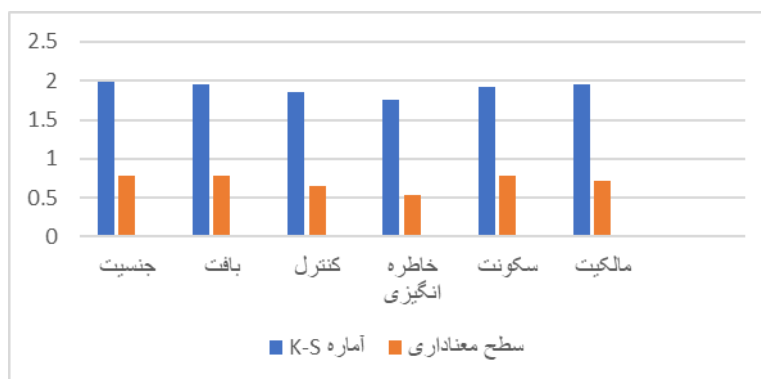
جدول ۷- جدول توصیفی مربوط به سنوات سابقه سکونت افراد مورد مطالعه

متغیر مورد بررسی	میانگین	انحراف معیار
سن	۳۶.۷۸	۷.۲۵
سابقه سکونت در محله	۱۵.۳۵	۸.۲۵

(منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۱)

باتوجه به این که اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد، افراد مورد مطالعه دارای میانگین سنی حدود ۳۷ سال با انحراف معیار ۷.۲۵ است. سابقه سکونت افراد مورد مطالعه در محله دارای میانگین متوسط ۱۵ سال است.

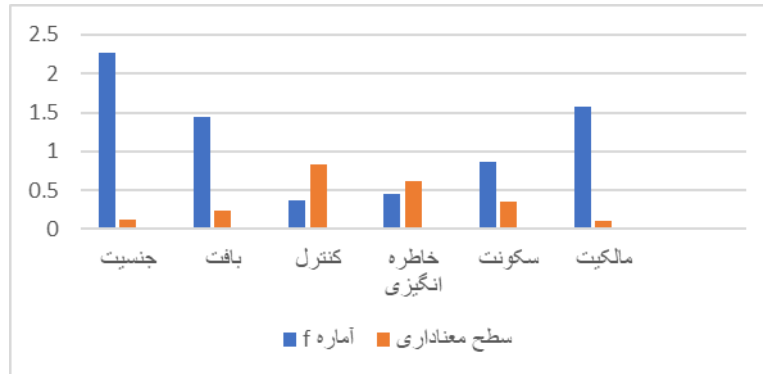
آزمون نرمال بودن:



نمودار ۳- آزمون کلموگروف اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن داده‌ها (منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۱)

باتوجه به جدول ۱۲، سطح معناداری به دست آمده برای کلیه متغیرها در سطح ۹۵٪ معنادار است. این بدین معناست که متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال تبعیت می کنند.

آزمون همگونی واریانس:



نمودار ۴- آزمون لوین برای تعیین همگونی واریانس داده‌ها (منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۱)

در جدول شماره ۱۳ نشان می‌دهد که در تعیین همگونی واریانس حداکثر معناداری برای کنترل طبیعی در حدود ۰.۸۴ درصد و کمترین معناداری برای جنسیت با عدد ۰.۱۳ درصد در نظر گرفته شده است؛ بنابراین با کنترل طبیعی سطح امنیت محله افزایش می‌یابد.

جدول ۸- آزمون همبستگی پیرسون برای تعیین رابطه بین متغیرهای مورد آزمون

آماره پیرسون	تعداد	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۰.۵۶۲	۲۰۹	۰.۰۰۰	رد فرض صفر

(منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۱)

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها:

نتایج تحقیق کاملی و عظمتی (۱۳۹۸)، در ارتباط با بررسی میزان ارتباط حس تعلق به مکان و سطح امنیت اجتماعی شهروندان، مطالعه موردی: شهر قم؛ حکایت از آن دارد که ابعاد حس تعلق به مکان (فرم و اندازه، بافت و تزئینات، روابط و چیدمان) در فضای محله بوده و مؤلفه‌های امنیت اجتماعی (نظارت اجتماعی، ناپهنجاری اجتماعی، محیط فیزیکی و کالبدی، آزادی حرکت) را در برمی‌گیرد و در میان آنان بیشترین همبستگی در بین ابعاد حس تعلق به مکان و امنیت اجتماعی مربوط به مؤلفه آزادی حرکت با نوع فرم و اندازه فضا است. نتایج تحقیق شریف نژاد و منتظرالحجه (۱۳۹۸)، در ارتباط با ارزیابی و سنجش رابطه مؤلفه‌های کالبدی مؤثر بر امنیت با میزان پایداری بافتهای تاریخی (مطالعه موردی: بافت تاریخی شهر یزد) حاکی از آن است که در مجموع بافت تاریخی شهر یزد نسبتاً ناپایدار است و شاخص‌هایی چون سازه‌های کم‌دوام و کیفیت پایین ابنیه، شرایط نامساعد اقتصادی، فرار جمعیت بومی و هجوم مهاجران با تحصیلات و درآمد پایین، کاهش امنیت و افزایش جرم تأثیر به سزایی در این ارزیابی داشته‌اند. در این میان توجه به ارتقای کمی بیشترین میزان تأثیر «نور و روشنایی» و کیفی در مؤلفه را بر میزان پایداری در این گونه بافت‌ها خواهد داشت. نتایج تحقیق صادقی و همکاران (۱۳۹۴)، در ارتباط با سنجش و تحلیل احساس امنیت اجتماعی در بافت قدیم جزیره کیش محله سفین قدیم بیانگر آن است که ساکنان محله سفین قدیم از احساس امنیت اجتماعی خوبی به میزان ۸۰ درصد برخوردارند. احساس امنیت در این محله با میزان تعلق خاطر به محله، میزان روابط همسایگی، میزان اعتماد به پلیس، ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی مردم و کیفیت کالبدی و بهسازی و نوسازی محله ارتباط معناداری داشت و این شاخص‌ها در میزان احساس امنیت اجتماعی تأثیرگذار هستند.

پژوهش‌های دیگر نیز در زمینه موارد ذکر شده پرداخته‌اند و پیشنهادهای از طرف محقق ارائه گردیده است که می‌توان به مواردی همچون: بهسازی بافتهای فرسوده به منظور جلوگیری از ایجاد مخروبه‌ها و فضاهای ناامن در عین حفظ ارزش‌های معماری؛ ایجاد فضاها و کاربری‌های عمومی نظیر مساجد، مدارس و پارک‌ها در مکان‌های کم‌رفت‌وآمد در راستای افزایش آستانه ظرفیت؛ برگزاری جشنواره‌ها به صورت دوره‌ای در جهت ارتقای فرهنگ جمعی؛ تلاش برای ارتقا احساس امنیت محدوده بافتهای فرسوده با استفاده از مشارکت خود شهروندان از قبیل برگزار رویدادها و یا تغییر زمان فعالیت در محدوده مورد مطالعه، جهت زنده‌بودن منطقه در شب می‌تواند مؤثر باشد؛ تعریض کوچه‌ها و خیابان‌ها و ایجاد کاربری‌های ترکیبی در آن‌ها در جهت افزایش آستانه ظرفیت؛ افزایش میزان نفوذپذیری و قابلیت

دسترسی به فضاهای شهری؛ بهبود کیفیت شبکه معابر و حذف موانع فیزیکی و کاربردی مزاحم در طول مسیر پیاده‌روها؛ بهبود وضعیت روشنایی معابر؛ جلوگیری از ایجاد فضاهای پرت و تاریک و تأمین نظارت اجتماعی دیگران؛ ایجاد تغییر در ساختار محیط فیزیکی و اثرگذاری بر شیوه استفاده مردم از محیط و افزایش نظارت شهروندان؛ امکان نظارت بیشتر را در تمامی قسمت محله ایجاد فضاهای عمومی، فرهنگی و ورزشی برای برقراری تعاملات ساکنان محله در جهت افزایش حس تعلق به مکان و گذران اوقات فراغت در آن فضاها در راستای کاهش ناپهنجاری اجتماعی اشاره کرد. در پژوهش حاضر پژوهشگران با بررسی آنچه در تحقیقات گذشته صورت گرفته است و باتوجه به حضور در بافت تاریخی جو باره و نت برداری‌های انجام شده در زمینه امنیت و حس تعلق بانوان این محله، دو متغیر امنیت و حس تعلق به مکان را به سه زیرمجموعه دسته‌بندی نموده‌اند و پرسش‌نامه‌ای باتوجه به این متغیرها تهیه گردید و در محله جو باره در بین بانوان پخش شد؛ در نهایت نتایج به دست آمده از تحلیل داده‌ها حاکی از آن است که افراد محله خصوصاً زنان احساس امنیت کمتری دارند و فضاهای امن شهری برای زنان با متغیرهای بیان شده حس تعلق به مکان و احساس امنیت رابطه معناداری دارد و بیشترین میزان همبستگی مربوط به کنترل طبیعی بوده است و کمترین آن برای جنسیت نشان داده شده است. باتوجه به نتایج به دست آمده علت به وجود آمدن مشکل امنیتی در محله پیشنهادهایی ارائه گردیده است.

جدول ۹- پیشنهادهای راهبردی در بافت تاریخی جو باره به منظور ارتقای احساس امنیت و حس تعلق به مکان در بانوان زنان

هدف	متغیرهای پژوهش	ضرورت عملکردی	کانسپت
برقراری حس امنیت بانوان و افزایش حس تعلق به مکان در محله جو باره	امنیت	نوع بافت	- حذف و یا به حداقل رساندن نقاط غیرقابل دفاع و مکان‌های ناپیدا و اختفا از طریق مداخله در ساختار فیزیکی و ساماندهی کالبدی بافت.
			- رعایت سلسله‌مراتب (عمومی، نیمه‌خصوصی و خصوصی) در طراحی فضاها
			- شناسایی مکان‌های آسیب‌پذیر و افزایش میزان تردد در آنها از طریق تزریق فعالیت‌های جاذب جمعیت.
			- ارتقای کیفیت سکونت در محدوده از طریق نظارت دقیق بر اجرای مقررات و استانداردهای ساخت‌وساز.
			- استفاده از اراضی فاقد فعالیت برای مرتفع نمودن کمبودهای خدماتی محدوده.
	جنسیت	کنترل	- فراهم آوردن امکان حیات، فعالیت و امنیت فضا در کلیه ساعات شبانه‌روز.
			- ارتباط بصری بین فضاها (امکان نظارت از داخل ساختمان به خارج آن)
			- طراحی فضاهای باز مابین ساختمان‌ها
			- باز کردن بن‌بست‌ها
			- حذف مخروبه‌ها
امنیت	کنترل	- اندیشیدن تدابیری برای خانه‌های خالی از سکنه	
		- ایجاد احساس تحت کنترل بودن محیط از طریق افزایش رؤیت‌پذیری بافت و نیز استفاده از ابزارهای نظارت مصنوع	
		- نورپردازی مناسب	
		- طراحی فضاهای جمعی و طراحی مرکز محله	
		- کاربری‌های تجاری به صورت پراکنده در همه نقاط محله قرار گیرند.	
حس تعلق به مکان	سابقه سکونت	- تقویت مرکز محله سابق	
		- تقویت مکان‌های باز اطراف کنیسه‌ها برای جمع شدن یهودیان ساکن در محل	
		- ایجاد فضاهای باز جمعی	
		- افزایش رونق اجتماعی فضاها و جلوگیری از ایزوله شدن آنها ایجاد فضاهای مکث در محدوده و افزایش تمایل به حضور و مکث در فضا از طریق ارتقای کیفیت فیزیکی و زیبایی‌شناسانه بافت.	
		- مالکیت	

<ul style="list-style-type: none"> - طراحی بدنه‌های فعال - بافت ارگانیک و گذرهای خاطره‌انگیز حفظ گردد. - استفاده از نماها و متریاال‌های خاص بافت سنتی برای تجدید خاطرات - جلوگیری از تجمع فعالیت‌های مردانه و ایجاد فضاهای مردانه - ارتقای کیفیت شبکه معابر و رعایت سلسله‌مراتب در ساختار شبکه ارتباطی. - تفکیک مناسب حرکت سواره و پیاده - ارتقای کیفیت سیستم حمل‌ونقل عمومی - تجهیز محدوده به مبلمان شهری مناسب و کارآمد 	خاطره‌انگیزی		
---	--------------	--	--

(منبع: مطالعات نویسندگان، ۱۴۰۱)

یافته‌های تحقیق با تحقیق‌های انجام شده در داخل و خارج از کشور که در پیشینه تحقیق بیان گردید، بیان‌کننده این نکته است که میزان انجام فعالیت زنان در فضای عمومی و متغیرهای این پژوهش دارای رابطه قوی با یکدیگر، همسو است.

Resources:

1. Akbari, Reza, Pak-Banyan, Samaneh, (2012), "The physical effect of public spaces on women's sense of social security, a comparative study in two residential complexes with different patterns (conventional and high-rise)", *Fine Arts Journal*, Volume 17, pp. 64 -53. (In Persian)
2. Basirt, Arash, (2012), linguistic complexities and female architecture. *Tehran profile monthly*, (7 and 8) (special issue of women, architecture and city conference), 32-33. (In Persian)
3. Clarke, R.V.G (1997) "Situational Crime Prevention: Successful Case Studies" 2nd edition, New York, Harrow & Hesston.
4. Carmona, M (2010). *Public places, urban spaces: the dimensions of urban design*. Routledge.
5. Falahat, Mohammad Sadegh, (2014), the role of physical design in the sense of place of the mosque, *Fine Arts Magazine*, Tehran, 22: 42-35
6. Falahat, Mohammad Sadegh, (2016), "Sense of place and its constituent factors", *Fine Arts*, University of Tehran, p.60. (In Persian)
7. From, Eric, (1981), "Salem Society", translation: Akbar Tabrizi, Tehran, Publisher: Behjat, p.11.
8. Faruzandeh, Ali Javan, Melabi, Qasim, (2009), "The concept of belonging to a place and its constituent factors", *Shahr Identity*, 5th year, spring and summer, pp. 27-37. (In Persian)
9. Grote, Linda (2018), "Research Methods in Architecture", translated by: Alireza Einifar, Tehran, Publisher: University of Tehran.
10. Howard, John(1999), *Fear of Crime*, Society of Alberta, www.elsevier.com
11. Kargar, Bahman, (۲۰۰۴), "Urban Security", Tehran Armed Forces Geography Organization, p.36.
12. Kashani Jo, Khashayar, (2009), "Recognition of the theoretical approach to urban public spaces", publication: Hoyt Shahr, No. 6, Spring and Summer, pp. 95-106. (In Persian)
13. Lubuva John, M. and Anna Mtani (2004): "Urbun Space and Security: ACace of the Dar es Salaam", *Safety Audits for Women*, Dar es Salaam, Tanzania, P 13-17.
14. Lawton, M.P (1997). *Measures of Quality of Life and Subjective Well-being*. *Generations*, 21: 45– 47.
15. Lotfi, S., Annamoradnejad, R., and Vahedi, H. (۲۰۱۴). Evaluation of the physical components of public spaces and its impact on the sense of social security of citizens of Babolsar. *Security and Social Order Strategic Studies Journal*, 4(9): 131-152(Text in Persian). (In Persian)
16. Momeni Mehdi, Beik-Mohammadi Hasan, Mehdi-Zadeh, Zohra, (2009), "Analysis of plans for revitalization and renovation of worn-out fabrics; A case study of Joibare neighborhood of Isfahan", *Journal of Urban and Regional Planning Research*. second year. Number seven. pp. 5-31. (In Persian)
17. Mousavi, Mena, Sharifi, Morteza, (1401), "Investigation and explanation of the effective factors in the process of the formation of ice web spaces in cities (a case study of Topkhaneh

- Square - Shiraz city)", Urban Environment Planning and Development Quarterly, Volume 2, Number 6 - Number 6, page 113-126. (In Persian)
18. Mohammadi, Alireza Pashazadeh, Asghar (2014). Assessing the level of sustainability of Ardabil neighborhoods with emphasis on neighborhoods with rural nuclei, Urban Studies, Volume 3, Number 22, Summer 2014, pp. 49-62.
 19. Noorbakhsh, Syed Morteza; Akbarpour, Mohammad, (2014), Utilization of social capital for security and revitalization of worn-out fabric, Social Management Quarterly, Year 7, Number 3. (In Persian)
 20. Pakzad, Jahanshah (۲۰۰۶), "Theoretical foundations and processes of urban design", Tehran, Shahidi Publications. (In Persian)
 21. Pakzad, Jahanshah (۲۰۰۶), "Cityscape, what Kevin Lynch understood from it", Abadi magazine, number fifty-three. (In Persian)
 22. Pourahmad, Ahmed, Arvin, Mahmoud, Rahimpour, Negar, (2016), evaluation of women's sense of security in urban spaces; Case study: District 1 of Ahvaz city. Journal of Urban Studies, 6(23): 53-68. (In Persian)
 23. Relph, E. (1976)," place and placelessness", London: pion.
 24. Sheikh Ahmadi, Ahmad, Mohammadi, Mirsadegh, (1400), "An analysis of the promotion of security in the historical contexts of urban centers by relying on social capital and cultural regeneration (case example: the historical context of Urmia city)", Urban Environment Planning and Development Quarterly , period 1, number 2 - serial number 2, page 103-120. (In Persian)
 25. Steele, Fritz (1981) "The sense of place", CBI Publishing Company, Boston.
 26. Sharifi, M. Sheibani, H. "Shiraz a lyric composed (an introduction to Shiraz architecture and civilization)", Showatir pub., Shiraz, .۲۰۲۰
 27. Schulz, Ch. (2008), Existence, Space and Architecture. London: Praeger Publishers.
 28. Shafaqi, Siros (2012), Geography of Isfahan, University of Isfahan.
 29. Jordon,J.(1994) Technical Difficulties .Boston: Beacon Press.

